

Buvusi ilgametė pirmininkė D. Navickienė 2006 m. buvo apdovanota ordinu „Už nuopelnus Lietuvai“, 2016 m. – Lietuvos Respublikos Seimo Garbės raštu, o 2014 m. ji kartu su Gražina Liautaud apdovanotos Užsienio reikalų ministerijos įsteigta nominacija „Už viso gyvenimo nuopelnus“³⁷⁷.

9. Kitos organizacijos, fondai ir rėmėjai

Kazickų šeimos fondas

Tai bene geriausiai Lietuvoje žinomas fondas, remiantis pačius įvairiausius projektus ir siekiantis padėti Lietuvos žmonėms. Kazickų šeimos fondo (*Kazickas Family Foundation, Inc.*) internetiniame puslapyje sakoma: „Kazickų šeima trokšta sukurti geresnį pasaulį tiek dabartinei, tiek ateities lietuvių kartoms“³⁷⁸. Fondas veikia nuo 1998 m. New York'e, o nuo 1999 m. – Vilniuje. Fondo steigėjas buvo dr. Juozas Petras Kazickas (1917-2014), garsus išėivijos verslininkas, mecenatas. Grįžęs į Lietuvą 1991 m. įkūrė pirmąją Baltijos šalyse privataus kapitalo telekomunikacijų bendrovę „Litcom“ (vėliau – „Omnitel“), pritraukė į Lietuvą stambius investuotojus iš JAV: *Philip Morris, Coca-Cola, Motorola*, taip pat koncerną *Williams*. Nenuilstamai rūpinosi Lietuvos nepriklausomybės stiprinimu: konsultavo, organizavo Lietuvos vadovų susitikimus su JAV ir Vakarų Europos valstybių vadovais, rengė JAV finansų fondų atstovų vizitus į Baltijos šalis³⁷⁹.

Fondas pagrindinį dėmesį skiria švietimui ir socialiniams projektams, taip pat remia kultūros, sveikatos apsaugos, religines ir labdaros organizacijas. Fondo misija ankstyvaisiais metais buvo sukonzentruota į švietimą ir technologijas – 1998 m. pradėtas projektas „Mokykla – informacinei Lietuvai“. Iki 2007 m. kompiuterių klasėmis buvo aprūpinta beveik 300 Lietuvos mokyklų, padėta apmokyti mokytojus. Fondas tam reikalui skyrė 4,5 mln. litų. 2005 m. fondas, bendradarbiaudamas su Kauno technologijos universitetu, organizavo J. Kazicko moksleivių kompiuterinių konkursus, į kuriuos gausiai renkasi Lietuvos moksleiviai³⁸⁰. Ir tiems, kurie gerai pasirodo, stojant į universitetus suteikiama papildoma balų. 1998 m. J. Kazickui

377 Globalios Lietuvos apdovanojimai – ilgametėms Vaikų ligoninės rėmėjoms <http://www.santaroszinios.lt/blog/globalios-lietuvos-apdovanojimai-ilgametems-vaiku-ligonines-remejoms/> (žiūrėta 2017 07 16); Gasparonienė, R. Los Angeles sukaktuvinis „Lietuvos vaikų vilties“ pokylis. *Draugas*, 2016, balandžio 9, nr. 42, p. 4.

378 Apie Mus <http://www.kff.lt/Apie-Mus-973.html> (žiūrėta 2017 07 28)

379 Mirė garsus išėivijos verslininkas J. Kazickas (2014 m. liepos 10 d.) http://www.rspublika.lt/lt/naujienos/lietuva/kitos_lietuvos_zinios/mire_garsus_iseivijos_verslininkas_jkazickas/print.1 (žiūrėta 2017 07 28)

380 Kompiuteriai Mokykloms <http://www.kff.lt/Kompiuteriai-Mokykloms-951.html> (žiūrėta 2017 07 28)

Aleksandra (1920-2011) ir Juozas (1918-2014) Kazickai. <http://www.kff.lt/Prisiminkime-dr-Juozas-Kazicka-begrojant-nuostabiai-vargonu-muzikai-830.html?articleid=1074>

Kazickų šeimos fondo emblema. *Kazickų šeimos fondo archyvas*

suteiktas KTU Garbės daktaro vardas. Tais pat metais su KTU pasirašyta vardinių stipendijų ir grantų teikimo sutartis. Kasmet skiriamos 8 stipendijos nuo 1000 iki 4000 litų (dabar atitinkamai eurai), 2 grantai po 10 000 litų dėstytojams. Iki 2017 m. buvo paskatinti 128 geriausiai besimokantys studentai ir 34 dėstytojai³⁸¹. Įsteigtos dvi vardinės stipendijos Lietuvos mokslininkų podaktarinėms studijoms Yale'io universitete ir „University of Washington“.

Fondas neužmiršo ir lituanistinio švietimo iševijoje. 2012-2014 metais buvo vykdoma Aleksandros Kazickienės paramos lituanistinėms mokykloms programa. Iš 37 JAV veikiančių lituanistinių mokyklų 30 kreipėsi į programos vykdytojus ir jos tiesiogiai gavo 360 000 dol. (35% lėšų buvo skirta mokytojų algoms ir jų tobulėjimui, 30% – mokomajai medžiagai ir techninei įrangai, 25% – patalpų nuomai ir 10% – kanceliarinėms reikmėms). Lėšų buvo skirta ir daugiau³⁸².

Viena labiausiai pasididžiavimą keliančių fondo dovanų – 2008 m. skirta Vaikų klinikai prie Sveikatos mokslų universiteto Kauno universitetinės ligoninės, kuri per metus aptarnauja 1500 vaikų su sunkiomis ligomis ir traumomis. Fondas skyrė pusę milijono litų 8-iems intensyvios terapijos prietaisų komplektams pirkti, įskaitant ligoninės lovas su dirbtiniais plaučių ventiliatoriais³⁸³. O štai Švč. Mergeinės Marijos Nekaltojo Prasidėjimo vargdienių seserų vienuolijai Vilniuje, atstatant Bonifratrų vienuolyną, 2013 m. fondas skyrė 200 000 dol. ir padengė 1/3 reikalingų lėšų atstatymo darbams. Vienuolyne nuo 2009 m. kasmet gyvena 12-13 studentų iš nepasiturinčių šeimų³⁸⁴.

381 Kauno Technologijos Universitetas <http://www.kff.lt/Kauno-Technologijos-Universitetas-934.html> (žiūrėta 2017 07 28)

382 Plačiau žr.: Baumilienė, N. Kazickų šeimos fondas. Lituanistinio švietimo naujienos 2014. *Amerikos lietuvis*, 2014, lapkričio 13, nr. 46, p. 7, 18.

383 Škiudaitė, A. Svarbiausia – užuojauta ir dosnumas. *Draugas*, 2017, balandžio 25, nr. 47, p. 8.

384 Vargdienių Seserų Vienuolija <http://www.kff.lt/Vargdieniu-Seseru-Vienuolija-943.html> (žiūrėta 2017 07 28)

2000-2008 m. fondas stipriai parėmė Valdovų rūmų atkūrimą; remia „Baltų ainių“ draugiją, „Miško brolių“ draugiją, amatų mokyklą „Sodžiaus meistrai“; viešųjų 2013 m. įsteigtą viešąją įstaigą „Šv. Jono vaikai“, skirtą benamiams vaikams; globoja jaunus operos solistus, organizuoja jiems stažuotes; nuo 2011 m. fondas remia Tarptautinę Kalėdų labdaros mugę, kuri rūpinasi mažamečių ir senyvo amžiaus žmonių gerove. O nuo 2015 m. fondas remia Bernardinų jaunimo centrą, kuris dirba su nusikalsti linkusiu jaunimu, stiprina tikėjimą Kristumi. Tais pačiais metais startavo dar viena fondo programa – „Krepšinio galia“. Pagrindinis tikslas – pasiekti vaikus ir jaunimą atokiausiose Lietuvos vietose, pasiūlyti jiems nemokamas krepšinio pamokas kartu su gyvenimo įgūdžio pamokomis. Krepšinio galia veikia 16 vietovių ir pasiekia 250 vaikų. Ji toliau plečiama³⁸⁵. Fondo prezidentė ir valdybos pirmininkė Jūratė Kazickaitė pažymėjo, kad fondas prašo organizacijų, kurios kreipiasi paramos, ieškoti taip pat paramos ir iš kitur, kuri būtų lygi tai sumai pinigų, kurią skiria fondas. Taip yra skatinama ieškoti daugiau rėmėjų ir pats fondas ieško partnerių, kurie prisidėtų prie Kazickų šeimos fondo projektų įgyvendinimo Lietuvoje³⁸⁶.

J. Kazickas už nuopelnus ir paramą Lietuvai apdovanotas Šaulių žvaigžde, Sausio 13-osios Atminimo medaliu, LDK Gedimino ordino Komandoro kryžiumi, LDK Gedimino Didžiuoju kryžiumi ir „Už nuopelnus Lietuvai“ Didžiuoju kryžiumi.

Lietuvių pagalbos fondas (LPF) Kalifornijoje

Fondas, vadovaujamas Albino Markevičiaus, įkurtas ir 1991 m. įregistruotas Kalifornijoje pavadinimu *Lithuanian Assistance Foundation*³⁸⁷. Kaip 2004 m. rašė žiniasklaidininkė Audronė V. Škiudaitė, fondą organizavo Tėvynės sąjungos rėmėjų Los Angeles skyrius, vadovaujamas A. Markevičiaus, „kuris tyliai, ramiai, nesireklamuodamas ir nereikalaudamas sau dėmesio, daro didelius darbus ir Lietuvių bendruomenei, ir Lietuvai: telkia lėšas įvairioms sritims, tarp jų ir demokratizacijos plėtrai Lietuvoje, demokratinėms jėgoms remti“³⁸⁸. Fondas yra nuolatinis Vytauto Landsbergio fondo rėmėjas. Pavyzdžiui, 1999-2014 m. į šį fondą LPF pervedė 164 947 litus³⁸⁹. Fondas daug metų remia Slavikų pagrindinę mokyklą, o taip pat ir Rytų Lietuvos mokyklas, kai iš gyvenimo pasitraukė labdariai Julija ir Emilis Sinkai, per V.

385 Škiudaitė, A. Svarbiausia – užuojauta ir dosnumas. *Draugas*, 2017, balandžio 25, nr. 47, p. 8.

386 *Ten pat*.

387 2017 08 11 A. Markevičiaus laiškas iš Los Angeles J. Skiriui. AA, b. 29 („JAV lietuvių darbai Lietuvai 1918-2018“), l. n.

388 Škiudaitė, A. Į Lietuvą žiūrėti iš Amerikos <http://www.xxiamzius.lt/archyvas/priedai/horizontai/20040407/2-1.html> (žiūrėta 2017 08 17)

389 Parėmusieji fondą 1999-2003 m. http://fondas.landsbergis.lt/lt/pages/remėjai_1999_2003 (žiūrėta 2017 08 17); Parėmusieji fondą 2004-2008 m. http://fondas.landsbergis.lt/lt/pages/remėjai_2004_2008 (žiūrėta 2017 08 17); Parėmusieji fondą 2009-2014 m. http://fondas.landsbergis.lt/lt/pages/remėjai_2009_2014 (žiūrėta 2017 08 17)

Lietuvos edukologijos universiteto garbės mecenatas Albinas Markevičius kalbasi su studentais. 2013 m. <http://www.media.leu.lt/displayimage.php?pid=13810>

Landsbergio fondą³⁹⁰. Nuo 2009 m. Lietuvos edukologijos universiteto Litanistikos fakulteto studentams skiriamos stipendijos semestru, mokant kas mėnesį. Pirmenybė buvo teikiama sunkiau besiverčiantiems, kūrybingiems ir gerai besimokantiems studentams, kilusiems iš Šakių rajono, taip pat atvykusiems iš užsienio. Iki 2013 m. rudens stipendija pasinaudojo 194 studentai, kuriems fondas išmokėjo daugiau kaip 200 000 Lt.³⁹¹ Vėliau šią programą tęsė Gražutės Šlapelytės-Sirutienės fondas.

2013 m. vasario 22 d. Lietuvos ambasadoje JAV A. Markevičiui už indėlį remiant jaunimo studijas, teikiant pagalbą skurdžiai gyvenančioms šeimoms, padedant įsikurti į Lietuvą grįžtantiems Sibiro tremtiniais, buvo įteiktas Lietuvos URM garbės ženklas „Lietuvos diplomatijos žvaigždė“³⁹².

Julijos ir Emilio Sinkų šeimos fondas California'joje

1991 m. California'joje gyvenantys Julija ir Emilis Sinkai įsteigė savo šeimos fondą. Per dešimt metų į fondą jie įdėjo 723 000 dolerių. Trečdali šios sumos paaugojo Sinkų sūnų Alberto ir Augustino šeimos. Fondas padėjo aprūpinti daugelį Lietuvos mokyklų kompiuteriais, ligonines – naujais įrengimais ir vaistais, kalėjimuose bausmę atliekančius – buitines daiktus, vaikų gyvenimo ir mokymosi įstaigas – trūkstamais baldais ir įranga. Suteikta pagalba ir Lietuvos universitetams. Vien Vytauto Didžiojo universitetui fondas per tą laikotarpį skyrė per 80 000 dol., Klaipėdos, Šiaulių universitetams ir Vilniaus pedagoginiam universitetui – po 5000 dol. Už fondo lėšas buvo nupirkti trys stomatologijos įrenginiai dviem senelių namams ir Vilniaus vidurinei mokyklai Lietuvių namai, kur mokosi iš svetur suvažiavę tremtinių vaikai

390 Prof. G. Landsbergienė: Labai noriu padėkoti tiems, kurie ėjo kartu su mumis.

391 Lietuvių pagalbos fondo stipendijos 2009-2013 m. (dėkingas už pateiktą informaciją doc. dr. Žydronei Kolevinskienei). AA, b. 29 („JAV lietuvių darbai Lietuvai 1918-2018“), l. n.

392 Valstybės atkūrimo dienos paminėjime – specialus dėmesys JAV lietuviams (Vasario 25, 2013) <http://biciulyste.com/lietuviai-pasulyje/alstybes-atkurimo-dienos-paminejime-spacialus-demesys-jav-lietuviams/> (žiūrėta 2017 08 17)

ir anūkai³⁹³. 1999-2003 m. fondas 439 800 litų pervedė V. Landsbergio fondui, kad Rytų Lietuvos mokykloms parūpintų kompiuterių³⁹⁴.

Už paramą Kuršėnų Lauryno Ivinskio gimnazijai 1998 m. Sinkai buvo pirmieji išrinkti mokyklos „Garbės ivinskiečiai“³⁹⁵. Prezidentas V. Adamkus, sveikindamas E. Sinkį 90-mečio proga, pažymėjo: „Jūsų ir žmonos Julijos finansinė parama labdaros fondams, švietimo bei gydymo įstaigoms ne tik sustiprina daugybės negalios slegiamų žmonių viltį, bet ir tapo veiklaus humanizmo pavyzdžiu daugeliui žmonių“³⁹⁶.

Moterų klubo „Alatėja“ labdaringa veikla

2005 m. lapkričio mėn. Čikagoje naujosios emigracijos moterų buvo įkurtas labdaros klubas „Alatėja“ (graikų mitologijoje tiesos, teisingumo ir nuoširdumo deivė). Klubas užsiima labdara, švietėjiška veikla, rengiamos šventės, vasarą organizuojama šeimų stovykla Michigano valstijoje. Jos pirmininkė Audronė Sidaugienė pasakoja, kad „Alatėja“ atsirado *Lietuvos ryte* perskaičius apie gaisre nukentėjusią šeimą Parmalių kaime ir mažąją Eveliną, išgelbėjusią du mažus – broliuką ir sesutę. Paprašėme draugų nukentėjusią šeimai paaukoti daiktų, rūbų ir pinigų. Atsirado dosnių žmonių, ir tada kilo klubo idėja³⁹⁷.

Užsimezgę pažintis su paramos fondu „Rugutė“ Lietuvoje ir jos įkūrėja Edita Abruškauskienė, kuri „Alatėjos“ moteris supažindino su pulku vaikų, kovojančių su onkologinėmis ligomis. Pradėjo eiti laišakai su prašymais paremti. „Alatėja“ nėra stipriai finansiškai stovinti organizacija. Jos surinkta parama neateina iš testamentų ar palikimų. „Mes viską uždirbame pačios, tam skirdamos savo laisvą laiką, kurio lieka tik sekmadieniais“, – sakė A. Sidaugienė. Rengiami labdaros vakarai, kasmet organizuojamas klubo gimtadienis ir labdara, sugalvojamos programos, puošiami stalai, dekoracijos, kviečiama visuomenė. Taip pat vasarą rengiami taip vadinami „garažiniai išpardavimai“: draugai sunėša nereikalingus daiktus, drabužius ir kt., o klubo moterys kelis šeštadienius iš eilės juos pardavinėja, ir taip kartais surenka net po kelis tūkstančius dolerių labdarai. Pačios kuria ir pardavinėja atvirukus, rengia

393 Naujokaitis, A. Lietuviai svetur (*Literatūra ir menas*, 2002-10-04) http://eia.libis.lt:8080/archyvas/vie-sas/20120129192219/http://www.culture.lt/lmenas/?leid_id=2919&kas=straipsnis&st_id=849#komentarai (žiūrėta 2017 08 17)

394 Parėmusieji fondą 1999-2003 m. http://fondas.lansbergis.lt/lt/pages/remejai_1999_2003 (žiūrėta 2017 08 17)

395 Išrinkti Garbės Ivinskiečiai <http://www.ivinskis.kursenai.lm.lt/news/qe0/šų/Garbes-ivinskietis> (žiūrėta 2017 08 17)

396 Naujokaitis, A. Lietuviai svetur (*Literatūra ir menas*, 2002-10-04) http://eia.libis.lt:8080/archyvas/vie-sas/20120129192219/http://www.culture.lt/lmenas/?leid_id=2919&kas=straipsnis&st_id=849#komentarai (žiūrėta 2017 08 17)

397 Audronė Sidaugienė: „Žmonės yra geri ir supratingi, tik reikia laiku pasibelsti...“. *Geras* (JAV), 2016, gruodžio 30-2017, sausio 5, # 20, p. 4; Audronė Bitinaitė-Sidaugienė http://lietuviai.lt/wiki/Audron%C4%97_Bitinait%C4%97-Sidaugien%C4%97 (žiūrėta 2017 07 17)

„Garažiniai“ išpardavimai. <https://www.facebook.com/290101877688415/photos>

Paruoštos į Lietuvą siųsti dovanos. <https://www.facebook.com/290101877688415/photos>

Kaziuko muges ir pan.³⁹⁸ Moterų klubas negalėtų tiek daug gero padaryti kitiems, jei ne rėmėjai, kiekvienais metais atsiliepdami į klubo prašymą pinigais paremti gyvenimo ir likimo nuskriaustuosius. Klubo siuntinius su nuolaida visuomet siunčia *Atlantic Express*. Ne kartą paramos susilaukė iš verslininkės Angelės Kavakienės ir kitų, kurie skyrė prizus loterijai. Labdaros renginiams vesti leidžia naudotis patalpomis S. Balzekas, Jaunimo centras³⁹⁹. Klubui padeda keli šimtai lietuvių. „Alatėjos“ pagalba ne kartą pasiekė Linkuvos specialiąją mokyklą ir gimnaziją, Šiaulių ir Kupiškio vaikų namus, Ginkūnų ir Elektrėnų vaikų dienos centrus, kiekvienais metais remia fondą „Rugutė“. Pavienės šeimos Lietuvoje ir JAV taip pat remiamos klubo. Pavyzdžiui, per pirmuosius šešerius veiklos metus buvo surinkta ir paaukota 32 000 dol., išsiųsta per 60 dėžių siuntinių labdaros⁴⁰⁰. Paskutiniais duomenimis, „Alatėja“ iš viso yra surinkusi ir paaukėjusi daugiau kaip 50 000 dol. ir išsiuntusi apie 100 siuntinių⁴⁰¹. Tai, palyginus su kitomis labdaros organizacijomis, nėra daug, bet reikia atsiminti, kad veiklą vykdo lietuvaitės, atvykusios į JAV tik prieš 15-20 metų. Jos deda pagrindus naujųjų lietuvių labdaros tradicijai.

„Alatėjos“ aktyvistės: Audronė Sidaugienė, Lina Dukauskienė, Evelina Karalienė, Laima Kataržienė, Vida Kaveckienė, Sigrida Masaitienė, Ingrida Mažrimaitė, Asta Skripkauskaitė, Giedrė Starinskienė, Jurita Tamošiūnienė, Loreta Timukienė, Ingrida Ulskienė ir kitos. Klubo ateitį lakoniškai ir vaizdžiai apibrėžė L. Dukauskienė: „Manau „Alatėja“ stiprėja, nes mes mažais delnais, bet didelėmis širdimis stengiamės padėti prašantiems pagalbos“⁴⁰².

398 Lietuvių švietimo ir kultūros ugdymo židinytis Čikagoje (Lietuvė, 2015, gegužės 29) <http://lietuve.lt/emigrantai/lietuviu-svietimo-ir-kulturos-ugdymo-zidinytis-cikagoje> (žiūrėta 2017 07 17)

399 Cidzikaitė, D. Moterų klubas „Alatėja“ – lyg trečia dukra. *Draugas*, 2011, gruodžio 8, nr. 150, p. 5.

400 *Ten pat*.

401 *Ten pat*; 2017 08 28 L. Timukienės laiškas iš Chicago's AA, b. 29 (Susirašinėjimas knygos „JAV lietuvių darbai Lietuvai 1918-2018: gyvenimas Amerikoje, talka Tėvynei“ rengimo reikalui), l. n.

402 Timukienė, L. Mažais delnais, bet didelėmis širdimis. *Čikagos Aidai*, 2015, lapkričio 20-26, nr. 44, p. 56.

Ruošiamos dovanėlės vaikams Lietuvoje. <https://www.facebook.com/ChicagoMothersFoundation/photos>

Čikagos mamų fondas

2013 m. pagal JAV veikiančius įstatymus buvo įteisintas „Čikagos mamų fondas“ (*Chicago Mothers Foundation*). Jo įkūrėja Edita Zasimauskaitė minėjo, kad tokio fondo atsiradimui įtakos turėjo kelios priežastys: ne tik noras pagelbėti sergantiems sunkia liga, bet ir susižavėjimas Amerikoje stipriomis aukojimo ir savanorystės tradicijomis⁴⁰³. Per neilgą fondo gyvavimo laikotarpį pavyko atlikti nemažai darbų, padėti ne vienam mažam ligoniukui.

ČMF veiklos pradžioje buvo įkurta Čikago's mamų grupė *Facebook'e*. Grupės narės tokiu būdu norėjo susirasti bendraminčių, pabendrauti, supažindinti savo vaikus. *Facebook'o* draugių grupė išaugo nuo 50 iki 2500 žmonių. Čia ir kilo mintis padėti Lietuvoje ir JAV sunkia

onkologine liga sergantiems vaikams. Užmegzti ryšiai su Lietuvoje veikiančiu paramos ir labdaros fondu „Mamų unija“. Šios organizacijos tikslas – visokeriopai padėti vėžiu sergantiems vaikams iškęsti nelengvą ligos gydymą⁴⁰⁴. Viena iš pirmųjų ČMF akcijų – nupirkta per 1000 spalvotų, piešinėliais išmargintų pleistriukų ir nusiųsta į Vilniaus universitetinę vaikų ligoninę. Siuntinyje keliavo ir žaislai.

Labiausiai įsimintinas ČMF renginys vyko 2014 m. kovo 15 d. Lemont'e – tai labdaros vakaras „Vilties aitvarai“, kurio tikslas – surinti lėšų Vilniuje statomiems „Šeimos namučiams“, kuriuose laikinai apsigyventų sergančius vaikus lydintys artimieji. Vakare dalyvavo apie 500 kvietinių svečių iš visos Amerikos. Lietuvos vaikams buvo suaukota 126 tūkst. litų⁴⁰⁵. 2014 m. Santariškių ligoninės vaikams Kalėdoms buvo surinkta ir nupirkta įvairiausių žaislų, kurių bendras svoris – 300 kg. Šias dovanas nemokamai siuntė kompanija *Baltic Auto Shipping*, su kuria fondas, kaip rašė spauda, jau trečius metus bendradarbiauja⁴⁰⁶. 2016 m. balandžio mėnesį fondas pasiuntė Lietuvos vaikų namams 800 svarų siuntą su rūbeliais ir žaislais, kuriuos surinko, rūšiavo ir pakavo ČMF mamos. O 2017 m. vasario 25 d. ČMF iniciatyva

403 Petrauskienė, V. Lietuvos ligoniukams – Čikagos mamų pagalba. *Draugas*, 2017, sausio 14, nr. 5, p. 11.

404 *Ten pat*, p. 10.

405 Rūta Mikelkevičiūtė ir Eglė Mėlinauskienė iš JAV grįžo su dosnia auka vėžiu sergantiems vaikams (2014 m. kovo 28 d.) <https://www.15min.lt/vardai/naujiena/ruta-mikelkeviuciute-ir-egle-melinauskiene-is-jav-grizo-su-dosnia-auka-veziu-sergantiems-vaikams-1050-415738?...> (žiūrėta 2017 07 17)

406 Nemeikaitė-Aguirre, K. Čikagos lietuvės sergantiems Lietuvos vaikams surinko 300 kilogramų žaislų. *Amerikos lietuvis*, 2014, spalio 23, nr. 43, p. 3.

Mamytės gamina skanumynus, už kuriuos gauti pinigai bus aukojami vaikams.
<https://www.facebook.com/ChicagoMothersFoundation/photos>

galerijoje „Siela“ Lemont'e vyko labdaros renginys „Kuo kvėpuoja neįgalus Lietuvos vaikas“. Vyko aukcionas, kurio metu neįgaliems vaikams buvo surinkta beveik 10 000 dol.⁴⁰⁷ Fondo nariai globoja fizinę ir protinę negalią turinčius vaikus, kviečia Chicago'os lietuvius rengti labdaringas vakarienes ir aukcionus, aukoti žaislus, knygeles, drabužius, avalynę bei pinigus. Per mažiau nei pusmetį fondas 11 tūkst. eurų skyrė *Facebook'o* grupės „Vilties spindulėlis“ nariams. Anot fondo vadovės E. Zasi-mauskaitės, daugiau nei 80% gaunamos labdaros ir aukų keliauja į Lietuvą⁴⁰⁸.

JAV lietuvių *Rotary* veikla

JAV lietuviai *Rotary* klubą Chicago'je (*Rotary Club of Chicagoland Lithuanians*) įkūrė 2007 metais. Tai pirmas JAV etnis *Rotary* klubas. Vienas iš narystės reikalavimų – mokėti lietuvių kalbą. Klubo narius vienija bendra misija – teigiamų pokyčių siekimas tiek lietuvių bendruomenėje, tiek toje šalyje, kur veikia klubas, tiek Lietuvoje ir pasaulyje. Nariai susiburia kiekvieną savaitę, pabendrauja, pasiklauso įdomių svečių pasakojimų, pranešėjų paskaitų, padiskutuoja įvairiomis temomis. Vienas iš svarbiausių tikslų – suteikti kaip galima daugiau pagalbos tiems, kuriems jos labiausiai reikia⁴⁰⁹. Šio klubo iniciatyva kiekvienais metais rengiami labdariniai golfo turnyrai, į kuriuos atvyksta ne tik vietiniai lietuviai, amerikiečiai, bet ir svečiai iš Lietuvos. Didžioji dalis surinktų lėšų skiriama insulino pompų pirkimui ir jų per-siuntimui į Lietuvą diabetu sergantiems vaikams Kauno klinikų Vaikų endokrinolo-

407 Chicago Mothers Foundation: savanorystė ir ateities planai. *Čikagos Aidas*, 2016, birželio 17-23, nr. 24, p. 17; Galerijoje „Siela“ – Lietuvos vaikams skirtas labdaros renginys. *Čikagos Aidas*, 2017, kovo 3-9, nr. 10, p. 43.

408 Geresnio gyvenimo JAV ieškojusi kaunietė ėmėsi netikėtos veiklos (Lietuvos rytas, 2016-10-29) <http://gyvbudas.lrytas.lt/likimai/2016/10/29/news/geresnio-gyvenimo-jav-ieskojusi-kauniete-emesi-netiketos-veiklos-742682/> (žiūrėta 2017 07 17)

409 Sučylienė, J. Čikagos ROTARY – galingi meile, įkvepiantys savo pavyzdžiu. *Amerikos lietuvis*, 2014, spalio 2, nr. 40, p. 18.

Rotary klubo nariai neabejingi Lietuvoje sergantiems vaikams. Sandros Ščedrinės nuotr. „Draugas“, 2016, spalio 8, nr. 120, p. 1

gijos skyriuje. Klubas prisideda prie Neįgaliųjų vaikų raidos centro Kaune įrengimo, bendrauja su „Mamų unija“; Pasaulio lietuvių centre įsteigė biblioteką ir remia jos veiklą, dėmesį skiria lituanistinių mokyklų palaikymui, aprūpinant jas vadovėliais ir ugdymui skirtais leidiniais, paremia kitas lietuviškas įstaigas⁴¹⁰.

Klubas per pirmuosius šešerius metus įvairiems labdaros projektams ir paramai išleido beveik 100 000 dol. savų ir surinktų lėšų, neskaitant narių paaukoto laiko ir neatlyginamų darbo valandų. 2013 m. surinkta per 50 000 dol., 2014 m. – 80 500 dol., 2015 m. – 58 000 dol., 2016 m. – 109 000 dol.⁴¹¹ Įdomu tai, kad tais atvejais, kai klubas dalyvauja *Rotary International* fondo projektuose, klubo surinktos lėšos centrinės būstinės dėka padvigubinamos ir perduodamos remiamoms organizacijoms. Prie šių projektų dažnai prisideda ir apygardos, kuriai priklauso Chicago's lietuvių klubas, fondas. Tad paramai skirtos sumos neretai tampa gana išpūdingos⁴¹².

2017 m. pabaigoje klubas už ilgametę ir kryptingą veiklą Lietuvai pagerbtas Globalios Lietuvos apdovanojimu⁴¹³.

Chicago's lietuvių moterų klubas (Chicago Lithuanian Women's Club)

Tai viena seniausių JAV lietuvių organizacijų (ČLMK), įkurta 1923 m. birželio 13 d. ir veikianti iki šiol. Remia kultūrą, švietimą ir labdarinius darbus. Klubo žinomiausia narė – generalinė konsulė Juzė Daužvardienė buvo viena tų pradininkių, sumanusių „Gintaro balių“, kuriame visuomenei buvo pristatomos jaunos JAV lietuvaitės – gintarėlės. Nuo 1963 m. ČLMK yra suteikęs 90 stipendijų lietuvaitėms studentėms⁴¹⁴. Tiesa, klubo įkūrimo priežastis – tuo metu iš Lietuvos atvykusios dvi moterys, ieškojusios lėšų našlaičiams. Tai tapo paskatinimu klubo ateities filantro-

410 *Ten pat*; Dosnė auka Lituanistikos tyrimo ir studijų centrui. *Draugas*, 2017, liepos 18, nr. 82, p. 11.

411 Sučilyienė, J. Iškilmingai inauguruos septintasis „Rotary“ prezidentas. *Amerikos lietuvis*, 2014, liepos 10, nr. 28, p. 6; Čikagos lietuvių „Rotary“ rūpestis – Lietuvoje sergantys vaikai. *Draugas*, 2016, spalio 8, nr. 120, p. 4.

412 *Draugas*, 2016, spalio 8, nr. 120, p. 4.

413 Ilkevičiūtė, J. : Globaliosios Lietuvos apdovanojimuose – dėmesys į Lietuvą sugrįžusiems lietuviams <https://www.delfi.lt/verslas/archive/print.php?id=76767779> (žiūrėta 2017 12 29)

414 Kuprytė, V. Čikagos lietuvių moterų klubas atšventė savo veiklos 90-metį. *Draugas*, 2013, lapkričio 7, nr. 131, p. 12.

Almos Adamkienės pagerbimo komitetas – Oak Brode, IL, 1998 m. Iš kairės: Frances Simanovienė, Irena Narbutienė, Sofia Zukaitė, A. Adamkienė, pirmininkė Birutė Zalatorienė, vicekonsulė Marytė Kriauchunienė. B. Zalatorienės asmeninis archyvas

pinei veiklai. Iš įvairių renginių gautos klubo įplaukos ėmė plaukti į nepriklausomą Lietuvą: įstaigoms, našlaitynams, ligoninėms, moterų leidiniams. Po karo kauptos lėšos vaistams, drabužiams, kurie siųsti lietuvių pabėgėliams Vokietijoje. ČLMK įkūrė pirmąjį JAV lietuvių Raudonojo Kryžiaus vienetą. Rėmė Lietuvos išlaisvinimą. Pavyzdžiui, klubas surinko 30 tūkst. parašų su prašymu išlaisvinti Nijolę Sadūnaitę iš Sibiro lagerių. Parašų nuorašus įteikė Baltiesiems rūmams ir senatoriui Bob Doyle'ui⁴¹⁵.

Lietuvai atkūrus nepriklausomybę, klubas tebetiekia šalpa, ypač našlaičiams: drabužiais, batais, žaislais, dovanėlėmis. Kasmetinis rudens vajaus pokylis papildo Filantropinį fondą. Gautos pajamos išdalinamos šalpos organizacijoms JAV ir Lietuvoje. Klubas kasmet skiria auką *Draugui*. Stipriai parėmė Almos Adamkienės fondą Amerikoje, kuris Lietuvoje buvo nežinomas (mat Lietuvoje veikė įkurtas atskiras Almos Adamkienės fondas). Klubas šiam fondui įkurti paaukojo 500 dol. per Lietuvos našlaičių globos komitetą (LNGK) vargstantiems vaikams. O 1999 m. spalio 10 d. iškilmingame ČLMK pokilyje, pagerbiant A. Adamkienę, Birutė Zalatorienė jai perdavė ČLMK 10 000 dol. čekį⁴¹⁶. 1998-2009 m. fondui buvo surinkta 174 336 dol. Iš jų A. Adamkienės fondui išmokėta 117 000 dol., o 52 450 dol. perkelti į LNGK. 2009 m. fondas JAV buvo uždarytas⁴¹⁷.

Klubo pirmininkės: Martha Elias, Ona Biežis, dr. Susan Sakis, Ona Stankunas, Nora Gugis, Ona Kiras, Della Kuraitis, Lillian Vanagaitis, Mary Rudis, Antoinette Kazanauskas, Elizabeth Satkauskas, Constance Hofer, Adele Miksis, Genevieve

415 Semėnienė, S. Veiklos tikslas – duoti Lietuvai ir lietuviams. *Draugas*, 2002, spalio 8, nr. 193, p. 3.

416 2017 07 03 B. Zalatorienės iš Čikagos laiškas J. Skiriui. AA, b. 29 („JAV lietuvių darbai Lietuvai 1918-2018“), l. n.; Jasaitienė B. Almos fondas. *Draugas*, 1998, vasario 7, nr. 27, p. 8.

417 Almos Fondo Apyskaita. Nuo 7-27-1998 iki 3-12-2009 (dokumento kopiją atsiuntė B. Zalatorienė). AA, b. 29 („JAV lietuvių darbai Lietuvai 1918-2018“), l. n.

Giedraitis, Christine Austin, Gene Krajicek, Betty Phillips, Irene Zibas, Sylvia Petroshus, Dalia Bobelis, Leontina Dargis, Irene Yonaitis, Hilde Kuzas, Gladys Karnis, Emma Petraitis, Judith Sidrys, Genevieve Maluska, Irene Norbut, Scottie Zukas, Birutė Zalatorienė, Irene Buchbinder, Erika Brooks.

JAV-Baltijos šalių fondas

United States Baltic Foundation įkurtas 1990 metais Lino Kojelio, dirbusio specialiuoju JAV prezidento Ronald Reagan'o patarėju, iniciatyva. Fondo tikslas – remti demokratiškas ir laisvos rinkos reformas Lietuvoje, Latvijoje ir Estijoje. Iki 1997 m. L. Kojelis buvo fondo prezidentas. Per tą laiką pavyko surinkti 6 mln. dol. Finansinė parama buvo gauta iš JAV valstybinių šaltinių, o taip pat iš įvairių privačių fondų, kompanijų. Vėliau, ypač Baltijos šalims įstojus į NATO ir ES, parama sumažėjo. Vienas iš fondo direktorių – dr. Jonas Prunskis⁴¹⁸. Fondas surengė profesinio mokymo programas viešajame administravime, prisidėjo prie nepriklausomos žiniasklaidos vystymo ir kitų ne valstybinių įstaigų rėmimo, įskaitant 2,6 mln. dol. biudžeto finansuojamą demokratiją skatinančių kanalų programą. Šio fondo dėka buvo įsteigta 11 institucijų, įskaitant savivaldybės tarnautojų apmokymo centrus, žurnalistų ir advokatų institutus bei Baltijos šalių lyderių mokymus, – pasakojo fondo vadovas William Altman'as. 1998 m. fondas skyrė 15 mln. dol. trijų nepriklausomų fondų (filialų) kūrimui Baltijos šalyse. Fondas 1999 m. rėmė pirmąjį Baltijos valstybių meno parodos turą JAV. Paroda buvo pristatyta New York'e, Washington'e, Houston'e, Los Angeles, Chicago'je⁴¹⁹.

Linus su tėvais, Elena ir Juozu Kojeliais, paaukojo 250 000 dol., steigdami Kojelių šeimos fondą (*Kojelis Family Fund*), remiantį išeišvškų temų tyrinėjimą. O fondo pinigus administruoti pavedė JAV-Baltijos šalių fondui⁴²⁰.

Amerikos lietuvių vaiko ugdymo draugija

Kaip vieną iš įdomesnių JAV lietuvių organizacijų galima būtų paminėti *Amerikos lietuvių vaiko ugdymo draugiją* Chicago'je, arba ALVUD'ą, kurios įkūrėjas gydytojas dr. Jonas Adomavičius (1911-2006). Dar 1959 m. įkūrė ALVUD'ą, o 1972 m. savo pinigais nupirko didelį namą su sklypu, pavadindamas Lietuvių namais. Juose įsikūrė ne tik ALVUD'o centras, bet čia buvo įrengti butai seniems žmonėms. Tuo

418 Misevičiai, E. ir L. JAV-Baltijos šalių fonde (USBF) dirba „šviesiausios žvaigždės“. *Amerikos lietuvis*, 2006, balandžio 22, nr. 16, p. 29.

419 „Kol nepažinojau savo žmonos, nežinojau apie Lietuvą ir nedirbau jos labui“. *Amerikos lietuvis*, 2005, balandžio 9, nr. 15, p. 7.

420 Musteikis, A. Kas bijo Juozo Kojelio? (2008-08-04) <http://lzinios.lt/zinios/print.php?id=122142> (žiūrėta 2017 09 04)

pačiu tai tapo prieglauda ir iš Lietuvos atvykusiems, ieškant darbų. Šimtai jo pasiųstų siuntinių su knygomis, medicinos įranga ir naujausia literatūra, drabužiais pasiekdavo Lietuvą. Sunku suskaičiuoti, kiek Lietuvos vaikų patyrė dr. J. Adomavičiaus paramą. Jis įsteigė specialų fondą ypač gabiems ir neturtingiems vaikams ir jaunuoliams remti⁴²¹. Aukojo partizanams, mokykloms, sergantiems ir vargstantiems Lietuvoje. Padėdavo į JAV atvykusiems, palengvindavo įsilieti į gyvenimą naujoje šalyje⁴²². Daktaro vienuolikos tomų darbas *Kvieslys sveikaton*, propaguojantis žmogaus kūno bei dvasios sveikatą, pasiekiamą per visapusišką asmenybės darną, visas išleistas Lietuvoje.

Jo veikla ir nuveikti darbai Lietuvos valstybės 2006 m. buvo įvertinti ordinu *Už nuopelnus Lietuvai*.

10. Parama Lietuvos kultūrai

Valdovų rūmų atstatymas

Lietuvos Didžiosios Kunigaikštystės Valdovų rūmų atkūrimo vizija, gimusi pradėjus sistemingus jų archeologinius tyrimus 1987 m., plėtojosi ir virto esmingu Lietuvos suverenumo, tautinės savigarbos simboliu. Valdovų rūmų raidos istorija tapo neatsiejama nuo visos Lietuvos valstybingumo ir valstybės istorijos. Archeologinius tyrimus vykdė Pilių tyrimo centras „Lietuvos pily“ (PTC), kurio vadovai – direktorius hab. dr. Vytautas Urbonavičius, architektūrinių tyrimų skyriaus vedėjas dr. Napoleonas Kitkauskas ir archeologijos skyriaus vedėjas hab. dr. Adolfas Tautavičius. Užsienio lietuviai, susipažinę su vykstančiais tyrimais ir Vilniaus žemutinės pilies atstatymu, juos parėmė. Jų jaunimas dalyvavo archeologiniuose tyrimuose. Šiam tikslui nuo 1987 m. paramą telkė Lietuvos kultūros fondas (LKF), vadovaujamas prof. Česlovo Kudabos. Stambiausia, daugiau kaip 337 tūkstančių rublių, suma buvo gauta išleidus Adolfo Šapokos *Lietuvos istoriją*, kurią 50 tūkstančių dolerių parama finansavo JAV Lietuvių bendruomenė. JAV lietuviai, ypač Antanas Mikalajūnas iš Santa Monikos, teikė ne tik piniginę paramą, bet taip pat padovanojo video aparatūrą. Stambesnėmis sumomis Valdovų rūmų tyrimus ir atkūrimą per LKF ir PTC parėmė JAV lietuviai Kazys ir Mara Almenai, dr. Kazys ir Marytė Ambrozaičiai, Kęstutis Žemaitis, JAV šokių kolektyvas „Grandinėlė“ bei kiti. Tuo metu Valdovų rūmų atkūrimą parėmė lietuviai ir iš kitų šalių: Australijos, Jungtinės Karalystės, Kanados ir kt.

421 Lazaraitis, B. Ir Lietuva turi savo gerąjį daktarą Aiskaudą, kuris gydo vaikų sielas http://svencioniu.krastas.w3.lt/v2/index.php?option=com_content&view=article&id=1662:ir-lietuva-turi-savo-geraji-daktara-aiskauda-kuris-gydo-vaiku-sielas (žiūrėta 2017 10 07)

422 Bindokienė, D. Kviečiant į visapusišką asmenybės darną. *Draugas*, 2003, balandžio I, nr. 63, p. 3.